

## WSTĘP

W artykule 2 Traktatu o Unii Europejskiej stwierdza się: „**Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn**”.

Przepis ten wyraża podstawy aksjologiczne Unii Europejskiej i realizowanych przez nią polityk.

Niniejszy raport powstał jako reakcja na nasilające się w naszym kraju zjawiska naruszania tych wartości, a więc podważania fundamentów, na których opiera się funkcjonowanie Unii Europejskiej, do której należymy od 2004 roku. Naruszając te fundamenty zarówno osłabiamy całą UE, jak i oddalamy się od jej rdzenia. Dobrowolnie przesuwamy się na obrzeża tego wspólnego domu europejskich wartości, stając się też jego kłopotliwym członkiem. Jest to sprzeczne z interesami Polski i wolą większości naszego społeczeństwa, które w 88% deklaruje się jako zwolennicy UE.

Środowisko naukowe, którego znaczna część obserwuje i analizuje procesy związane z funkcjonowaniem UE i miejscem Polski w Unii, jako obszarem swoich zainteresowań zawodowych, sygnalizuje rosnące zaniepokojenie zjawiskami zachodzącymi w relacji: Polska – Unia Europejska<sup>1</sup>. Propozycja przygotowania raportu dotyczącego tych zjawisk

---

<sup>1</sup> Wyrazem tego zaniepokojenia i wezwaniem do większej aktywności środowiska PAN był mój list otwarty do Prezesa Akademii prof. Jerzego Duszyńskiego z dnia 28 marca 2017 r., którego rezultatem było m.in. powołanie zespołu przygotowującego niniejszy raport.

i relacji spotkała się z dużym odzewem i wsparciem. Zasygnalizowano przy tej okazji także konieczność zaktywizowania środowiska naukowego w publicznym dyskursie na najważniejsze tematy związane z funkcjonowaniem, przebudową i rozwojem kraju oraz szerszym niż dotychczas upowszechnianiem wiedzy z tego zakresu.

W maju 2017 r. Dziekan Wydziału I PAN prof. Stanisław Filipowicz powołał zespół ds. opracowania stanowiska w sprawie osiągnięć i perspektyw integracji europejskiej oraz miejsca Polski w tym procesie, składający się z przedstawicieli ośmiu komitetów naukowych PAN. Przewodniczącym zespołu został prof. Jerzy Wilkin, a członkami: prof. Michał Bilewicz (Komitet Psychologii), prof. Robert Grzeszczak (Komitet Nauk Prawnych), prof. Krzysztof Jajuga (Komitet Nauk Ekonomicznych), prof. Grzegorz Janusz (Komitet Nauk Politycznych), prof. Dorota Prasałowicz (Komitet Badań nad Migracjami), prof. Andrzej Rychard (Komitet Socjologii), prof. Bogusław Śliwerski (Komitet Nauk Pedagogicznych), prof. Andrzej Wojtyna (Komitet Nauk Ekonomicznych)<sup>2</sup>.

Zgodnie z sugestiami niektórych członków Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, nasz raport będzie odpowiedzią na 20 pytań dotyczących problematyki integracji europejskiej, formułowanych w mediach, dyskusjach naukowych i czasami w codziennych rozmowach obywateli. Złożoność problematyki funkcjonowania Unii Europejskiej i relacji Polski z Unią, trudność pełnej oceny kosztów i korzyści integracji oraz wiele innych skomplikowanych zagadnień, nie pozwalają odpowiedzieć, w sposób prosty i powszechnie zrozumiały, na wszystkie najważniejsze pytania nurtujące polskie społeczeństwo, a dotyczące UE. Wybraliśmy jednak te pytania, które uznaliśmy za szczególnie ważne, aktualne i wywołujące wiele sporów, a często nieporozumień.

Przyjęliśmy, jako zespół, założenie, że odpowiedzi na pytania będą stosunkowo krótkie i przedstawione w komunikatywny sposób. Odpowiedzi te mają charakter autorski. Na końcu tego raportu podajemy nazwiska osób, które odpowiedzi na konkretne pytania sformułowały.

---

<sup>2</sup> Prof. Stanisław Owsiak, reprezentujący Komitet Nauk o Finansach, powołany w skład zespołu, nie wziął udziału w jego pracach.

Kierownik zespołu, spełniający także funkcje redaktora raportu, dokonał jedynie niezbędnych skrótów, drobnych uzupełnień, sformułowania i uszeregowania pytań. Był on także inicjatorem tego przedsięwzięcia i ma poczucie odpowiedzialności za jego przebieg.

Raport ten nie jest stanowiskiem całej Akademii, a jedynie grona badaczy wyłonionych przez jego władze, zwłaszcza Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, ale stanowi wyraz zaniepokojenia i troski dużej części środowiska PAN i zapewne także członków pozostałej społeczności akademickiej w kraju, w odniesieniu do tak ważnej sfery funkcjonowania naszego państwa, jakim są jego związki z Unią Europejską, miejscem Polski w tym ugrupowaniu i dalszych losów Unii. Zabranie głosu w tych sprawach uważamy za nasz obywatelski i naukowy obowiązek.